

1. ábra: 14 karátos sárga arany ékszer garnitúra: medál, fülbevaló pár, karkötő, gyűrű gyémántokkal és színes kövekkel

A kaméleon kövek és a kaméleon kereskedők

A kaméleon ember egy hazug, bizalomra nem érdemes ember, érdekei szerint változtatja a véleményét, belesimul a környezetbe, megtéveszt. Nem könnyű azonnal beazonosítani. Amit szóban közölt, azt letagadja, nincs lelkiismerete, meszerien elaltat minden gyanút, és szemrebbenés nélkül átver.

Éppen befejeztem A kaméleon és a kaméleon kövek c. előző írásomat, amikor megszólalt a telefonom. Egy fiatal nő szeretne volna megnézni külföldön, nyári szabadsága alatt vásárolt ékszer garnitúráját.

A 14 K jelzésű arany ékszer garnitúra – medál, fülbevaló pár, gyűrű és karkötő – apró, briliáns csiszolású gyémántokkal és színes nagyméretű kövekkel volt ékesítve (1. ábra). Az ékszer garnitúra minden egyes darabjához tartozott gyártói garancia, certifikát is.

A papírokat látva, első kérdésem az volt:

– Törökországban járt, magyar utazási iroda által szervezett úton?

– Igen, és fakultatív programként elvittek egy ékszergyárba.

Szokványosnak mondható történet. A meglátogatott ékszergyárban, miután a gyanútlan vevő kiválasztotta és lealkudott az ékszer árából, csak előleget kérnek, fénymásolatot készítenek a vevő útleveléről, a vételár fennmaradó hányadát pedig a megadott bankszámlájukra kérik. Az ügyfelem a 2500 eurót kifizette a helyszínen, és a fennmaradó 4000 eurós összeget pár napon belül kellett volna átutalni a gyárnak. Ilyenkor figyelmeztetni szoktam az ügyfeleket, hogy reklamálni csak a mennyiséget és a minőséget lehet, az árat pedig nem. De a mennyiséget és a minőséget is csak akkor, ha azok a tanúsítványon egyértelműen fel vannak tüntetve.

Az ékszerekhez csatolt certifikátokon azonban nem szerepeltek központi kövek. Az ügyfelemnek a gyárban ezt azzal magyarázták, hogy csak a gyémántokat kötelesek feltüntetni, a színes drágaköveket pedig sem feltüntetni, sem besorolni nem kell. Ezen igen csodálkoztam.

– És miként adták el a színes köveket? – kérdeztem én

– Zultanitként – mondta az ügyfelem.

Rápillantottam az ékszerekre és 100%-os bizonyossággal kijelentettem, hogy ezek a kövek nem zultanitok, de hogy mik, az majd a vizsgálatok során kiderül.

Az ékszerben lévő kövek IR törésmutató értéke 2,10–2,20. A mikroszkópos vizsgálatban a kövek felületén lévő néhány apró kagylós törésen kívül semmi természetes zárvány nem volt a kövek belsőjében. A rövid hullámhosszú UV-fénnyel való gerjesztéskor a kövek nagyon erős, zöldes színű fluoreszcenciát mutattak. A kövek enyhe színváltó effektussal rendelkeztek, fehér nappali fényben világos levendulaszínűek, az izzó lámpa fényében pedig megerősödött a rózsaszín. A garnitúra összes színes köve teljesen egyforma volt, ezért a gyűrűben lévő követ nagyon óvatosan kiszedtük a karmos foglalatból és a hidrosztatikus mérlegen megmértük a specifikus sűrűséget. 5,5 g/cm³ értéket mértünk, a kő tömege pedig 6,65 ct volt. Ily módon bebizonyosodott, hogy az ékszergarnitúra összes központi színes köve nem zultanit, hanem színváltó kubikus cirkónia műtermék.

Mivel az ékszerekhez csatolt tanúsítványokon a színes kövek nem is szerepeltek, nehéz lett volna reklamációt indítani az eladó felé. Ügyfelem hiába állította, hogy több útitárs tanúja volt annak, hogy a köveket zultanitként mutatták be, ezt bebizonyítani szinte lehetetlennek látszott.

2. ábra: Gyártói garancia-certifikátok

A hölgy azonban nem adta fel, és levelezésbe kezdett a gyártóval, közölte, hogy amíg nem kapja meg az ékszerekre vonatkozó teljes információt tartalmazó garancia-certifikátokat, addig nem utalja át a fennmaradó összeget. Pár nap múlva postafordultával megérkeztek az új certifikátok. Ezek szerint mindegyik központi kő zultanit, a kövek tömege a medálban 1,98 ct, a fülbevaló párban 3,96 ct, a karkötőben 1,38 ct és a gyűrűben 1,98 ct (2. ábra).

Az eladó még arra sem vette a fáradságot, hogy a közölt tömegeket a kövek méretéhez igazítsa. Így például a gyűrűben lévő kő mérete 10,01–10,02x6,05 mm. A tanúsítványban megadott tömege pedig 1,98 ct. Ha ez a kő zultanit lenne, a kő méreteivel tömege cca. 4,2 ct lenne. Az 1,98 ct tömegű, kerek módosított briliáns csiszolású zultanit kő átmérője – 65%-os kőmagassággal számolva – 7,5 mm lenne. És végül milyen értékekről is van szó? A 3,00–4,99 ct tömegű zultanit beszerzési világpiaci ára 1125 USD/ct, azaz 4,2 ct tömegű kő értéke 4725 USD lenne, míg

a 10 mm átmérőjű színváltós cirkónia 4 USD darabáron szerzhető be.

A szándékos megtévesztés ténye egyértelmű. Ilyenkor a vásárlónak két lehetősége van: elállni a vásárlástól és visszakapni a pénzt, vagy büntetőjogi feljelentést tenni és bíróság elé vinni a dolgot. A programokat szervező utazási irodák felelőssége is nehezen bizonyítható, hiszen az iroda és az idegenvezetők nem biztos, hogy tudatában vannak annak, hogy átverik az utasaikat.

Törökország nem igazán a drágaköveiről híres, de azért ott is vannak drágakövelőhelyek. Kvarcok, dendrit és florisztikai agatok, kalcedonok, jet, bíbor jade. A legértékesebb és a leghíresebb kövük az ékszer minőségű színváltó diaszpor, vagyis kereskedelmi nevén a zultanit. A követ az oszmán birodalom 36 szultánjának tisztelére nevezték zultanitnak, és szomorú tény, hogy éppen Törökországban adják el a legtöbbet az arany ékszerekbe is beépített zultanit-utánzatokból.

Színváltás fazettázott diaszporban (zultanitban)

ZULTANIT

A zultanit kereskedelmi neve a diaszpornak. A diaszpor ásványt (AlO(OH), alumínium-hidroxid) még 1801-ben fedezték fel, de csak 1977-ben fazettázták drágakőként. 2006-ig csupán a gyűjtők köve volt, most már sok ékszer készül vele, főleg Törökországban, hiszen ott található a drágakő minőségű diaszpor egyetlen lelőhelye. Pasztell, kissé gyöngyház fényű, úgynevezett földszínekben pompázó kő, fehér fényben világos olívazöld, sárgászöld színű, az izzólámpa fényében pedig púderszín, piros ribizli színárnyalatait mutatja meg. Rombos rendszerben kristályosodik, kéttengelyű pozitív optikai jelleggel, törésmutató értéke 1,702-1,750. Kéménysége 6,5-7, könnyen és tökéletesen hasad, allokróm, izomorf kationként tartalmazhat Fe-Mn-Cr-ot is. Nagyon ritkán „macskaszem” hatással is található. Utánozzák színváltó üveggel és kubikus cirkóniával is. A színe miatt összetéveszthető az andaluzittal.

GemSztár

Drágakővizsgáló Laboratórium

1089 Budapest, Gaál Mózes u. 5-7., II. em. 214.

Tel.: +36 1/210-9151, +36 20/932-5209

info@gemlab.hu www.gemlab.hu